

Önlisans Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarına Yönelik Nitel Bir Araştırma

Yusuf ESMER*

Ayşe Nihan ARIBAŞ**

Öz

Kaygı, insan yaşamının her aşamasında var olmakla birlikte en çok gençlik döneminde kendini göstermektedir. Gençlik döneminin en önemli süreçlerinden biri olan öğrencilikte ise kaygıdan söz etmek mümkündür. Özellikle üniversite döneminde öğrencilerin gelecek kaygısı yaşadıkları söylenebilir. Bu çalışmada önlisans öğrencilerinin gelecek kaygılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kapsamında mülakat tekniği tercih edilmiştir. Araştırmada yaş, cinsiyet, not ortalaması, kişilik tipi gibi öğrencilerin demografik-kişisel özellikleri ile iş bulma kaygısı, eğitim süresince karşılaşılan zorluklar, gelecek planlaması, bölümü tercih etme nedeni, gelecek endişesi gibi öğrencilerin gelecek kaygısını belirlemeye yönelik 11 soruluk bir görüşme formu kullanılmıştır. Aksaray Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'na kayıtlı 15 öğrenciden veri toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda, istihdam kaygısı, atanamama endişesi, sınav stresi, derslerin zorluğu, uyum sağlayamama, ekonomik sorunlar, umutsuzluk, yaşam zorluğu, yanlış tercih, mezun sayısı ve bölümü sevmeme kavramlarının öğrencilerin gelecek kaygısı ile ilişkili faktörler olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, bu çalışmanın gelecek kaygısı konusunda bir farkındalık oluşturacağı, ilgili paydaşlara yol göstereceği ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, Gelecek Kaygısı, Önlisans Öğrencileri

Makale Türü: Araştırma Makalesi

A Qualitative Study on the Future Anxiety of Associate Degree Students

Abstract

Anxiety is present in every stage of human life, but it mostly manifests itself in youth. It is possible to talk about anxiety in being a student, which is one of the most important processes of the youth period. It can be said that especially during the university period, students experience future anxiety. In this study, it was aimed to examine the future anxieties of associate degree students. In the research, the interview technique was preferred within the scope of the qualitative research method. In the research, an interview form with 11 questions was used to determine the demographic-personal characteristics of the students such as age, gender, grade point average, personality type, and the anxiety of finding a job, the difficulties encountered during the education, future planning, the reason for choosing the department, and the future anxiety of the students. Data were collected from 15 students enrolled in Aksaray University Medical Documentation and Secretarial Program. The obtained data were subjected to descriptive and content analysis. As a result of the analysis, it was determined that the concepts of employment anxiety, anxiety about not being appointed, exam stress, difficulty of the courses, inability to adapt, economic problems, hopelessness, life difficulty, wrong choice, number of graduates and dislike of the department were the factors associated with students' future anxiety. As a result, it is thought that this study will raise awareness about future anxiety, guide relevant stakeholders and contribute to the literature.

Keywords: Anxiety, Future Anxiety, Associate Degree Students

Article Type: Research Article

* Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, yesmer@bayburt.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3691-1730

** Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, nihan_dinc85@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5142-874X

1. GİRİŞ

21. yüzyılda birçok alanda olduğu gibi teknoloji alanında da çok önemli değişiklik ve gelişmelere imza atılmış ancak bu gelişme ve değişimler toplumların stres düzeyinde artışa neden olmuştur. Artan rekabet ortamı genç kuşaklar da dahil olmakla birlikte toplumun her kesimini etkilemektedir. Bu etkilenme strese ve dolayısıyla stresi tetikleyen en büyük etmenlerden biri olan kaygıya sebep olmaktadır (Basmacı vd., 2017). Kaygı hisseden bireyler günlük yaşamlarını ve sosyal ihtiyaçlarını olumsuz şekilde etkileyen psikolojik faktörlerden yakınmaktadır. Çağdaş toplumlarda, geçmişte yaşayan toplumlara nazaran kıtlıkların veya hastalıkların etkisi fazla görülmemekte ancak bu toplumlar da anksiyete, psikoz, fobiler, panik, şok sonrası bozukluk, histeri ve depresyon gibi birtakım psikolojik bozukluklarla karşı karşıya kalmaktadır (Al Matarneh ve Altrawneh, 2014). İstek ve arzularını sürekli olarak bastıran bireyler, tepkilerini kontrol etmekte zorlanmakta ve bu durumun bir sonucu olarak da kontrollerini kaybederek daha fazla kaygı hissedebilmektedirler. Kaygılı bireyler sürekli olarak kendi davranışlarını kontrol etmeye çalıştıkları, yoğun çatışmalar yaşadıkları ve gördükleri kâbuslar yüzünden geceleri rahat uyuyamadıkları için dikkatlerini toplama noktasında zorlanmakta ve bu durumların bir sonucu olarak gerçek kişiliklerini ortaya koyamamaktadırlar. Ayrıca kaygı duyan bireyler, incitmek ve incitilmekten korktukları için ilişkilerinde aşırı derecede duyarlı ve hassas davranmakta ve dolayısıyla yüzeysel ilişki kurmaktadır. Bir konuda iki alternatif varsa, bu alternatiflerin arasından hangisini seçecekleri konusunda kararsız kalmakta ve mutlaka seçemedikleri alternatifin getirebileceklerini düşünüp tedirginlik yaşamaktadırlar (Şahin, 2019).

Meslek yüksekokulları belirli sektörlerde çalışabilecek niteliğe sahip olan ara eleman yetiştirmek amacıyla kurulan kurumlar olup, söz konusu bu kurumların günümüzde bu işlevlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirmelerinin önünde birtakım engeller bulunmaktadır. Teknoloji ve kültürel yaşama bağlı olarak beklentiler değiştiğinden çalışanlar yeni arayışlara girmektedirler. Dolayısıyla geçmişte geçerli olan bir beklentinin bugün de geçerli olabileceğini söylemek pek mümkün görünmemektedir. Eğitim kurumları da kendileri için yeni ve farklı olan bu şartlara uyum sağlama noktasında geride kalabilmektedir. Bununla birlikte mesleklere uygun olan yerleştirmelerin yapılmaması mutsuz çalışanların bulunduğu kurumların varlığını artırabilmektedir (Tuncer, 2011). Dolayısıyla bütün sektörlerde olduğu gibi eğitim sektöründe de işgücü arzının doğru bir şekilde istihdam edilmesi sektörde verimliliğin ve üretkenliğin artırılmasında önemli bir faktör olarak görülmektedir. Eğitimin bu kadar önemli hale gelmesi, nitelikli insan sayısını artırırken; meslek sahibi olabilmek için üniversite eğitimi alan öğrencilerin mezun olduktan sonra eğitim gördüğü alanla eşdeğer kurumlarda çalışabilmesini sağlamaktadır (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016). Aksi durumda öğrencilerin gelecek kaygısı yaşayabilecekleri söylenebilmektedir. Gelecek kaygısı sebebiyle üniversite öğrencilerinin öğrenme niteliklerinde azalma görülmesinin, kişilerin uyarılmışlık seviyelerinin fazla ya da eksik olması ile öğrenilen bilgilerin uygulanması ve çalışma performansının negatif olarak etkilenmesinin olası bir sonucu olacağı düşünülmekte (Araç Ilgar ve Cihan, 2019) ve bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları pek çok olumsuz durum onların hayatla ilgili çeşitli kaygılar duymalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinde kaygı oluşmasına neden olan faktörler araştırılarak bu olumsuzluklarla başa çıkma noktasında birtakım önlemler alınması gerekmektedir (Şanlı Kula ve Saraç, 2016).

Üniversite öğrencileri geleceğin çalışanları olarak iş hayatında önemli rol oynamaktadırlar. Ancak üniversite öğrencilerinin birtakım değişkenlere bağlı olarak gelecek kaygısı taşımaları ve bu kaygıyla başa çıkmakta zaman zaman zorlanmaları oldukça normal görülmektedir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı duymalarının altında yatan sebeplerin belirlenmesi ve bu sebeplerden yola çıkılarak kaygının düşürülmesi veya ortadan kaldırılmasının öğrencilerin sosyal

hayatta ve iş hayatında daha başarılı olmalarını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin gelecek kaygılarının belirlenmesi için bu çalışma planlanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu kısımda gelecek kaygısı kavramı açıklandıktan sonra üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısına değinilmektedir.

2.1. Gelecek Kaygısı

Türk Dili Kurumu sözlüğünde kaygı; “üzüntü, endişe duyulan düşünce, gam, tasa, genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Kaygı kavramından ilk defa Freud söz etmiş olup, bu kavram Freud ile psikoloji literatürüne girmiştir. Freud’un öncülük yaptığı Psikanalizm’de Freud’un ardıllarının da işlediği önemli kavramlardan birisi olan kaygı kavramına, insanın yaşadığı bir ruhsal durumdan da öte anlamlar yüklenerek bu kavram daha da geniş şekilde ele alınmıştır. Kaygı, insan davranışlarını yönlendirerek kişiliğin oluşturmaya yardımcı olduğu için kişiyi harekete geçiren bir güç olarak kişilik gelişimi sürecinde önemli bir rol üstlenmektedir (Manav, 2011). Spielberger, Gonzalez-Reigosa ve Martinez-Urrutia (1971) kaygıyı, kişinin strese karşı gösterdiği ve yoğunluk açısından değişkenlik gösterebilen tepkileri olarak tanımlamaktadır. Kaygı, ortada belirli bir sebep yok iken, bilinçdışının etkisiyle ortaya çıkan iç sıkıntı ve gelecek korkusu şeklinde ortaya çıkan evrensel bir duygu olup sağlıklı bir birey sıklıkla ve şiddetli bir şekilde kaygı duymakta ve bu kaygının sıklığı ve şiddeti bireyin geçmişinde önemli engellenme ve çatışmalar yaşadığı anlamına gelmektedir (Bakırcıoğlu, 2005).

Bireylerin, birçok nedenden dolayı gelecek kaygısı yaşadıkları görülmektedir. Gelecek kaygısının kökeninin korku nedeniyle tepki vermeye yönelik olan kişilik yatkınlıklara, kişisel deneyimlere ve dünya tarihine bakılarak izlenmesi gerekmektedir. Dünya ülkeleri arasında meydana gelen, küresel çatışmalar ve ekolojik kirlilik; tedavisi mümkün olmayan hastalıklar, kişinin ailesinden birilerini kaybetmesi ve sosyo-politik sistemlerin kontrolü ve savaş gibi yaşanan olumsuz tecrübeler kaygıya neden olmaktadır (Zaleski, 1996). Amerikan Psikoloji Derneği (APA) tarafından anksiyete, gerginlik duyguları, endişeli düşünceler ve fiziksel değişiklikler ile karakterize edilen gelecek kaygısı (APA, 2022), bireyin şimdiki ve gelecekteki hayatını etkileyen, beklentiler sonucu meydana gelen korku, güvensizlik ve tehditle ilişkilendirilen kaygı türü olarak tanımlanmaktadır (Abu-Alkeshek, 2020).

Gelecek kaygısının birçok kavramla ilişkili olduğu görülebilmektedir. Gelecek kaygısının algılanan akademik stres ve psikolojik sıkıntı ile ilişkili olduğu (Dey vd., 2022) ve kişilik özelliklerinin gelecek kaygısı üzerinde etkisi olduğu söylenebilmektedir (Göktan, 2007). Anne ve babanın olumsuz tutumu, alınan eğitimin bıraktığı olumsuz etkiler ya da yetersiz olması, olumsuz ve sağlam olmayan arkadaşlık ilişkileri sonucunda birey kendini geliştiremeyen, kendini tanıyamayan, hayat mücadelesine ayak uydurmakta zorlanan bir insan haline gelmektedir. Bu durumlar da kaygıyı tetikleyen faktörler arasında sayılabilmektedir. Diğer yandan, yapılan araştırmalar; anne ve baba mesleğinin, okul başarısının, barınılan yerin, ekonomik durumun ve arkadaş çevresinin bireylerde gelecek kaygısı oluşturan etmenler olduğunu göstermektedir (Tümerdem, 2007). Gelecek kaygısı, özellikle gençler üzerinde baskı ve stres oluşturan olumsuz bir durumu ifade etmektedir. Gelecekte geçim sıkıntısı yaşama düşüncesi, işyerinde mutsuz olma endişesi, çalışılacak sektörün durumunun kötüye gitme ihtimali düşüncesi, rekabetin giderek artması, kaynakların kısıtlı olması, iş bulamama endişesi, ekonomik istikrarsızlık ve sorumluluk duygusu gibi birçok etken gençlerde gelecek kaygısına neden olmaktadır (Akçok, 2022).

2.2. Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı

Üniversite öğrencileri, iş imkânı bulamayan mezunların olması, tek başına kalma korkusu, işsiz kalma ve eğitim alınan alandan farklı bir sektörde çalışmak zorunda kalma endişesiyle geleceğe güvenle bakamamakta ve gelecek kaygısı yaşamaktadırlar (Hammad, 2016). Üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmı ailelerinden ayrı başka bir şehirde öğrenim görmekte ve bu durum yeni bir çevre, yeni insanlara uyum sağlayabilme, barınma, beslenme, ekonomik zorluklar ile başa çıkma, sosyal ve kültürel ihtiyaçların karşılanması, toplum baskısı ve gençliğin kendine özgü genel sorunları gibi nedenlerle öğrencileri zorlamaktadır. Bu zorlama durumu da öğrencilerin yaşadıkları kaygıyı tetiklemektedir (Şahin vd., 2009). Üniversite çağlarının son zamanlarında iş bulamama, ya da istenilen işi bulamama, bulunan işin beğenip beğenilmeyeceği ile ilgili endişelerin olması sonucu oluşan gelecek kaygısıyla baş etme noktasında üniversite öğrencilerinin kendilerine çeşitli yol haritaları çizmelerini gerektirmektedir (Türköz, Bektaş ve Çiçek, 2021). Üniversite öğrencilerinde kaygının artması, gelecekleri hakkında ne yapacaklarını bilememe ve bu konuda kararsız kalmaları ile başlamaktadır. Öğrencilerin bu yersiz korkulara sahip olmaları gelecek kaygılarının artmasının bir sonucu olarak görülebilmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2005). Üniversite yılları, mesleğe dair bir bölümün seçildiği ancak kariyeri planlamak için birçok seçeneğin de bulunduğu ve mesleki anlamda öğrencilerin kendilerini geliştirmek için çabaladıkları yıllardır. Dolayısıyla 15-24 yaş arası dönem, gençlerin meslek ve kariyer kararı vermelerinde önemli bir dönem olup üniversite sınavına hazırlanma, üniversiteyi kazanınca karşılarına çıkan sınavlar, mezun olduktan sonra ise iş hayatına atılmak için yapılması gereken işler gençlerin zorlu ve stresli bir dönem yaşamalarına neden olmaktadır. Bu sıkıntılı ve stresli dönemde aile, arkadaş ve öğretmenlerin tutum ve davranışları oldukça önemlidir. Eğer bu kişiler olumsuz tutum geliştirip bu yönde davranırsa bireyin kaygısı da o yönde artmaktadır (Okutan ve Akbaş, 2019).

Literatür incelendiğinde üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısına yönelik birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Mayda vd. (2014) öğretim elemanlarının olumsuz tavırlarından rahatsız olan ve pratisyen hekim olarak çalışmak için mesleki yeterliliğe sahip olabileceğine inanmayan tıp fakültesi öğrencilerinin geleceğe yönelik mesleki kaygılarının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şanlı Kula ve Saraç (2016) cinsiyet, fakülte/yüksekokul, anne-baba tutumu, ailenin ortalama aylık geliri ve barınılan yer değişkenlerine göre üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların olduğunu ancak üniversiteye giriş yılı ve ağırlıklı not ortalamalarına göre sürekli kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemişlerdir. Gümrükçü Bilgici ve Deniz (2016) okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin kaygılarının çok düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca adayların sınıf düzeyleri, öğretmenlik için kendini hazır hissetme, başarı algısı ve branş tercih sırası değişkenlerine göre mesleki gelecek kaygı düzeyleri açısından anlamlı farklar tespit etmişlerdir. Topgül (2017) çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümü öğrencilerinin gelecek kaygısı taşıdıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmının geleceği sürpriz yumurta, labirent ve yol gibi kavramlarla eşleştirdiklerini, bir kısmının geleceği umut, ışık ve güneş metaforları ile açıkladıklarını, bir kısmının ise yol, gemi, kumar ve kum saati metaforlarını kullanarak geleceğin bilinmezlik olduğunu ifade ettiklerini tespit etmişlerdir. Aytar ve Soylu (2019) işletme bölümü öğrencilerinin geleceğe yönelik en büyük kaygılarının işsizlik olduğunu bununla birlikte öğrencilerin bir kısmının gelecekte beklediklerinin oldukça yüksek düzeyde olumlu olduğunu belirlemişlerdir. Davras ve Alili (2019) gastronomi ve mutfak sanatları bölümü ile turizm ve otel işletmeciliği bölümü öğrencilerinin ekonomik beklentilerle ilgili karamsar ifadeler kullanmalarına rağmen yaşamları ve istihdam beklentileri ile ilgili umutlu ifadeler kullandıkları sonucunu ulaşmışlardır. Ayrıca gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencilerinin turizm işletmeciliği bölümü öğrencilerine göre daha az gelecek kaygısı taşıdıklarını tespit etmişlerdir. Oral Kara, Akın ve Alp (2020) üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı (umutsuzluk) ile sınav kaygısı

arasında bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Rabei, Ramadan ve Abdallah (2020) `ye göre öz yeterlik ile gelecek kaygısı arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Kaygı, üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları uzmanlık seçimi, arkadaş seçimi, bağımsızlık tutkusu, sınavların oluşturduğu stres, başarılı olamama korkusu ve üniversitenin bulunduğu şehirde ikamet etme gibi zorluklardan ve bu zorluklar ile baş etme noktasında öğrencilerin kendilerini yetersiz görmesinden kaynaklanabilmektedir. Boo, Wang ve Kim (2021) Çin ve ABD üniversite öğrencilerinde kariyer uyumluluğunun kariyer kaygısıyla kısmen ilişkili olduğu, gelecek zaman perspektifinin ise kariyer kaygısıyla negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca gelecek zaman perspektifinin kariyer uyumluluğu ile kariyer kaygısı arasındaki ilişkide kısmen aracılık etkisinin olduğunu belirlemişlerdir. Mahmud, Talukder ve Rahman (2021) COVID-19 korkusunun gelecekteki iş gücünü ve gelecekteki kariyeri ile ilgili endişeye neden olduğunu ve COVID-19 korkusunun neden olduğu depresyonun, korku ile gelecek kariyer kaygısı arasındaki ilişkiye tam aracılık ettiğini belirlemişlerdir. Dey vd. (2022) akademik stres ve gelecek kaygısının COVID-19 korkusu ile psikolojik sıkıntı arasındaki ilişkiye aracılık ettiği ve yüksek psikolojik sıkıntının üniversite öğrencilerinin artan COVID-19 korkusu, algılanan akademik stres ve gelecek kaygısı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Mutlu ve Esen (2022) üniversite öğrencilerinin meslek seçimi konusunda kariyer kaygısı yaşamalarına neden olan faktörlerin, ekonomik durum, kişisel faktörler ve yabancı dil olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca turizm mesleğinin iş garantisinin çok fazla olmaması, mevsimsel çalışma şartları sağlaması, kötü çalışma koşullarının bulunabilmesi, turizm mesleğine yönelik toplumsal itibarın zayıf olması ve uzun yıllar çalışma imkânının olmaması gibi öğrencilerde gelecek ile ilgili kariyer kaygısına neden olan faktörlerin olduğunu ortaya koymuşlardır. Uğuz Arsu (2022) gelecek kaygısı düşük olan üniversite öğrencilerin iş piyasasına ilişkin bilgi düzeyi ortalamalarının yüksek olduğunu, kaygı düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin ise piyasaya ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğunu belirlemiştir.

3. YÖNTEM

Bu çalışmanın temel amacı, önlisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin gelecek kaygılarının incelenmesidir. Bu bağlamda öğrencilerin gelecek kaygısına nasıl baktıkları, gelecek kaygısını nasıl tanımladıkları ve gelecek kaygısını gidermek için kendilerini nasıl geliştirdikleri araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kapsamında mülakat (yüz yüze görüşme) tekniği tercih edilmiş olup, veriler “yarı yapılandırılmış görüşme formu” ile toplanmıştır. Nitel araştırma, araştırmacının kendi gayretiyle şekillendirdiği ve toplumsal sistemlerin temelini ve yapısını keşfetmek için geliştirdiği bilgi üretme biçimi olup, bu yöntemde amaç söylemin kolayca belirlenen ve ilk aşamada tespit edilen içeriğinin yerine kapalı ve gizli olan içeriğini ortaya çıkarmaktır (Özdemir, 2010; Bilgin, 2014). Soru formunun oluşturulmasında Türköz vd. (2021) `nin “*Lisansüstü Eğitim Alan Öğrencilerde Gelecek Kaygısı*” başlıklı araştırmalarından yararlanılmıştır. Soru formu, yaş, cinsiyet, not ortalaması, kişilik tipi gibi öğrencilerin demografik ve kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik 4 soru ve iş bulma kaygısı, eğitim süresince karşılaşılan zorluklar, gelecek planlaması, bölümü tercih etme nedeni, gelecek endişesi gibi öğrencilerin gelecek kaygısını belirlemeye yönelik 7 soru olmak üzere toplamda 11 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmanın evrenini, Aksaray Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı `na 2022-2023 güz yarıyılında kayıtlı bulunan ve derslere aktif olarak katılan 2.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Programın 2.sınıfında 57 öğrenci bulunmaktadır. Mülakat için gönüllü olan 15 öğrenci araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Evrenin tercih edilmesindeki temel neden, üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı taşıdığı öngörüsüdür. Mülakat sürecinde öğrencilere araştırma konusunda bilgi verilerek gönüllü öğrencilerin gelecek kaygılarını düşünerek aktarmaları istenmiştir. Araştırmada, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu `na aykırılık teşkil

edeceği ve anlatılan bilgilerin mahrem sayılabileceği hassasiyetinden yola çıkılarak öğrencilerin kimliklerini deşifre edebilecek kişisel bilgileri paylaşılmamıştır. Mülakat, 1-10 Ocak 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, her bir görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi sürecinde betimsel analiz ve içerik analizi olmak üzere iki tür nitel veri analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Betimsel analizle elde edilen veriler özetlenmekte ve yorumlanmakta, içerik analizi ile ise elde edilen veriler derinlemesine işlenmekte ve yeni kavramlar ortaya çıkarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda öncelikle öğrencilerin verdikleri cevaplar betimsel analize uygun bir şekilde doğrudan alıntılar yapılarak verilmiştir (Türköz vd., 2021). Sonrasında verilerdeki önemli temalar istatistiksel bir şekilde belirlenmiş ve yorumlanmıştır (Aytar ve Soylu, 2017).

4. BULGULAR

Bu kısımda öğrencilerin demografik ve kişisel özelliklerine ilişkin bulgularla betimsel analiz ve içerik analizi bulguları yer almaktadır.

4.1. Demografik ve Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında mülakat tekniği ile veri toplanan 15 öğrencinin demografik ve kişisel özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Demografik ve Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Sıra No	Cinsiyet	Yaş	Kişilik (A/B)	Tipi	Bölüm/Program	Sınıf	Not Ort.
1	Kadın	19	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,58
2	Kadın	19	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,70
3	Erkek	19	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,87
4	Kadın	22	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.sınıf	2,80
5	Kadın	20	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,30
6	Kadın	19	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,85
7	Kadın	24	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,71
8	Kadın	20	B		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,58
9	Kadın	19	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,53
10	Kadın	20	B		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,90
11	Kadın	20	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,66
12	Kadın	20	B		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,30
13	Kadın	21	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,74
14	Erkek	19	A		Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,53

15	Kadın	20	A	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	2.Sınıf	2,88
----	-------	----	---	------------------------------------	---------	------

Araştırma kapsamında mülakat tekniği ile veri toplanan 15 öğrencinin demografik ve kişisel özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmektedir. Tablo 1’e göre öğrencilerin 13’ünün kadın 2’sinin erkek olduğu, 19-24 yaş aralığında oldukları, 13’ünün A tipi 2’sinin B tipi kişiliğe sahip olduğu, not ortalamalarının en düşük 2,30 en yüksek 2,90 olduğu ayrıca öğrencilerin tamamının Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı 2.sınıfta öğrenim gördükleri görülmektedir.

4.2. Betimsel Analiz ve İçerik Analizi Bulguları

Öğrencilerin sorulara vermiş oldukları cevaplar betimsel analize uygun bir şekilde her soru için doğrudan alıntılar yapılarak aktarıldıktan sonra veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve verilerde öne çıkan temaların frekans-yüzde bilgileri verilerek yorumlanmıştır.

“**Bu bölüme isteyerek mi geldiniz?**” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin tamamının (15 öğrenci= %100) “*Bölüme isteyerek geldim*” yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu bulgu, öğrencilerin Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’na kendi istekleri ile geldiklerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

“**Bu bölümü neden tercih ettiniz?**” sorusuna verilen cevapların genel olarak iş bulma kolaylığı ve sağlık sektörüne duyulan ilgi ile ilgili olduğu görülmektedir.

“Küçüklüğümden beri hep hastanede çalışmak istiyordum ancak hastalara yanlış müdahale yapmaktan korkuyordum. Bu bölüm hem hastanede olmamı hem de dolaylı yoldan sağlık hizmetine katkı sağlamamı sağladığı için bu bölümü tercih ettim. Bölümümü seviyorum.”

“Benim yapabileceğim bir meslek olduğuna ve kişiliğime uygun olduğuna inandığım için.”

“Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) puanının yüksek olmaması ve dolayısıyla kendimi garantiye alabilmek için.”

“İnsanlarla ilgilenmeyi ve onlara yardımcı olmayı seviyorum. Aynı zamanda iş imkânı olan bir bölümde okuduğuma inanıyorum.”

“Sağlık ile ilgili bir bölüm okumak benim hayalimdi çünkü ve bu hayalimi gerçekleştirdiğim için çok mutluyum.”

“Sağlık alanında daha rahat iş bulabileceğime inandığım için tıbbi sekreterlik bölümünü tercih ettim.”

“Bölümü kendime uygun buluyorum ve dolaylı yoldan da olsa sağlık hizmeti sunacak olmak beni heyecanlandırıyor çünkü bu benim kutsal bir iş yaptığımı hissettiriyor bana.”

“Çevremde benden deneyimli ve bilgili kişiler sayesinde bu bölümü tercih ettim bana yol gösterdiler bu konuda.”

Tablo 2. Bölümü Tercih Etme Nedenleri

Tercih Nedeni	N	%
İstihdam olanağının olması	7	39
Kişiliğe uygun olması	4	22
Sağlık sektörüne ilgi duyma ve bölümün sağlıkla ilgili olması	4	22
Çevre tavsiyesi	1	6
Kolay okunabilir olması	1	6
Puanın düşük olması nedeniyle tercih seçeneğinin az olması	1	6
Toplam	18	100

Tablo 2`deki cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin bölümü tercih etme nedenleri arasında ilk sırada %39`luk oranla “istihdam olanağının olması” seçeneği gelmektedir. İkinci sırada ise %22`lik oranla “kişiliğe uygun olması” ve “sağlık sektörüne ilgi duyma ve bölümün sağlıkla ilgili olması” seçenekleri gelmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin bölüm tercihinde istihdam kaygısı ile hareket ettiklerini ve kişiliğe uygunluk, sektöre ilgi gibi kriterleri ikinci plana attıklarını göstermektedir.

“Eğitim sürecinizle ilgili olarak karşılaştığınız ne büyük zorluk nedir?” sorusuna verilen cevapların genel olarak sınavlar ve derslerle ilgili olduğu görülmektedir.

“Terminoloji ve farmakoloji temel ve zorlayıcı olan derslerde öğrendiklerimin kalıcılığını sağlamakta zorlanıyorum bu da beni yoruyor. Ancak bu durumu toparlamaya çalışıyorum.”

“Sınavlar kaygı oluşturuyor ve sınavlara çalışmak bazen beri zorluyor.”

“Maddi sıkıntı çektiğim için çalışmak zorunda kalıyorum ve bu nedenle derslerime yeterince odaklanamıyorum.”

“Lise zamanımda yanlış bölüm tercihi yaptığım için bu benim hayalimdeki mesleği seçmeme engel oldu.”

“Üniversite hayatına ve Aksaray’a pek alışamadım bu durum dikkatimin dağılmasına ve odaklanma sorunlarına sebep olabiliyor zaman zaman ama bunu aşmaya çalışıyorum.”

“Tıbbi terminoloji ve anatomi gibi bölüm dersleri beni oldukça zorları ve kaygılandırdı.”

“Bazı derslerin bölüm ile alakası olmadığını düşünüyorum ve bu dersler beni zorluyor.”

Tablo 3. Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Zorluklar	N	%
Sınavlar	5	36
Alan dersleri	4	29
Uyum sağlayamama	2	14
Yanlış tercih düşüncesinin ortaya çıkardığı sorunlar	2	14
Herhangi bir zorluğun olmaması durumu	1	7
Toplam	14	100

Tablo 3`teki cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin eğitim süreci ile ilgili karşılaştıkları zorluklar içinde %36`lık oran ile sınavlar ilk sırada gelirken, ikinci sırada ise %29`luk oran ile alan dersleri gelmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin karşılaştıkları zorlukların büyük oranda bölüm kapsamında olduğunu göstermektedir.

“Önlisans eğitiminizin sonunda ne yapmayı planlıyorsunuz?” sorusuna verilen cevapların genel olarak KPSS`ye girme ve kamuya atanma ile ilgili olduğu görülmektedir.

“KPSS, ye çalışıp atanmak ve tıbbi sekreter olarak görev yapmak istiyorum. Ayrıca ikinci üniversiteyi okumak da istiyorum.”

“Özel bir kurumda çalışmak ya da herhangi bir yerde asgari ücretle çalışmak istiyorum.”

“Tıbbi sekreter olarak atanıp çalışmak istiyorum. Eğer bu hayalime ulaşamazsam da bankada çalışmak istiyorum.”

“Okulum bitince atanmayı bekleyeceğim eğer atanamazsam da özel bir hastanede çalışmak istiyorum. Çünkü boşta kalmak istemiyorum.”

“Tekrar Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)`na girip başka bir bölüm okuyacağım sanırım.”

“KPSS’ye girip atanmak eğer kamu olmazsa özel sektörde bir hastanede çalışmak istiyorum.”

“KPSS’ye girip atanmak eğer kamu olmazsa da kendi iş yerimizde kendi işimizi devam ettirmek.”

Tablo 4. Önlisans Eğitimi Sonrası Planlar

Planlar	N	%
KPSS’ye girmek ve kamuda çalışmak	10	50
Özel sektörde çalışmak	5	25
İkinci üniversiteyi okumak	3	15
Kendi işini kurmak	2	10
Toplam	20	100

Tablo 4’teki cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin önlisans eğitimi sonrası planları arasında ilk sırada %50’lik oran ile “KPSS’ye girmek ve kamuda çalışmak” olduğu, ikinci sırada ise %25’lik oran ile “özel sektörde çalışmak” olduğu görülmüştür. Bu bulgu, öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdam olma konusunda kamuyu daha çok düşündüklerini göstermektedir.

“**İş bulma kaygısı taşıyor musunuz?**” sorusuna öğrencilerin yoğunlukla “Evet” cevabını verdikleri görülmektedir.

“Evet. Bu şartlar altında acaba iş bulabilir miyim diye çok fazla düşünüyorum.”

“Evet, bu konuyla alakalı olarak oldukça fazla kaygı hissediyorum.”

“Evet, iş bulamama düşüncesi uykularımı kaçırıyor.”

“Evet, oldukça fazla.”

“Evet, hem de haddinden fazla kaygım var.”

“Evet, hem de çok.”

“Atanamazsam ve özel hastanede iş bulamazsam diye büyük kaygı yaşıyorum.”

“Evet taşıyorum.”

Tablo 5. İş Bulma Kaygısı

İş Bulma Kaygısı (Evet/Hayır)	N	%
Evet	8	53
Evet (yüksek düzeyde)	7	47
Toplam	15	100

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin %53’ünün normal düzeyde, %47’sinin ise yüksek düzeyde iş bulma kaygısı taşıdıkları tespit edilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin tamamının iş bulma konusunda geleceğe negatif baktıklarını göstermektedir.

“**Geleceğiniz konusunda iyi bir tutum sergileyebiliyor musunuz? Sergileyemiyorsanız neden?**” sorusuna öğrencilerin önemli bir kısmının olumlu cevaplar verdikleri görülmektedir.

“Evet sergileyebiliyorum. Çünkü hem çok isteyip hem de bunun için mücadele edince başarabileceğime inanıyorum.”

“Gelecekte ümitliyim çünkü çalışınca başarılmayacak bir şey olmadığına inananlardanım.”

“Evet sergileyebiliyorum. Çünkü insan istedikten ve azmettikten sonra yapamayacağı bir şey olduğuna inanmıyorum. Her şey güzel olacak.”

“Evet sergileyebiliyorum. Ben inanmanın başarmanın yarısı olduğunu biliyorum.”

“Sergilediğim söylenemez. Çünkü bu mesleğin bana uygun olup olmadığını halen tam olarak bilemiyorum ve bu durum kafa karışıklığına sebep oluyor.”

“Gelecekte ümitliyim, gelecekte kendimi iyi yerlerde görüyorum.”

“Gelecek beni biraz korkutuyor ama bunu aşacağıma inanıyorum.”

“Sergilediğim söylenemez. Çünkü iş bulabileceğimi pek sanmıyorum bu beni umutsuzluğa sürüklüyor. Olumlu düşünmeye çalışsam da bir yerde tikanıp kalıyorum.”

“Sergilediğim söylenemez. Çünkü ülkenin ekonomik sorunları ve iş bulmanın zorlaşması beni derinden endişelendiriyor. İş bulamazsam hayatımı nasıl idame ettireceğimi düşündükçe daralıyorum.”

“Geleceğim konusunda olumlu tutuma sahip değilim çünkü çok fazla tıbbi sekreterlik mezunu var ve bu durum benim önümü kapatıyor gibime geliyor.”

Tablo 6. Gelecek Konusundaki Tutumlar ve Nedenleri

İyi Tutum (Evet/Hayır)	Sergileme Nedenleri	N	%
Olumlu	İstekli olmak, mücadele etmek, ümitli olmak, inançlı olmak, azmetmek, çalışmaya güvenmek, başarıya inanmak, vizyon sahibi olmak.	8	53
Olumsuz	Atanamama endişesi, yaşam zorluğu, iş bulma kaygısı, umutsuzluk, ilgili bölüm mezun sayısının artması, ülkenin ekonomik sorunları, bölümle ilgili mesleğin kendine uygun olmadığı düşüncesi.	7	47
Toplam		15	100

Tablo 6'ya göre gelecek konusunda öğrencilerin %53'ünün olumlu tutum sergilediği, %47'sinin ise olumsuz tutum sergilediği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin gelecek konusunda olumlu tutum sergileme nedenlerinin istekli olmak, mücadele etmek, ümitli olmak, inançlı olmak, azmetmek, çalışmaya güvenmek, başarıya inanmak ve vizyon sahibi olmak olduğu, olumsuz tutum sergileme nedenlerinin ise atanamama endişesi, yaşam zorluğu, iş bulma kaygısı, umutsuzluk, ilgili bölüm mezun sayısının artması, ülkenin ekonomik sorunları ve bölümle ilgili mesleğin kendine uygun olmadığı düşüncesi olduğu anlaşılmıştır.

“Gelecek kaygınızı gidermek için kendinize nasıl katkılar sağladınız?” sorusuna öğrencilerin staj yapmak, KPSS'ye hazırlanmak, ikinci bir üniversite okumak, çeşitli eğitim ve kurslara katılmak, stresle başa çıkabilmeyi öğrenmek, derslere çalışmak gibi cevaplar verdikleri görülmektedir.

“İlk sene çok zorlanmıştım. Nasıl ders çalışacağımı ve neler yapmam gerektiğini bilmiyordum. Ama bu durumu düzeltmem gerektiğini fark ettim. Derslerimi düzeltiltim ve aldığım staj eğitimi sayesinde kendimi geliştirme fırsatı buldum. Kendimi geliştirdikçe de kaygılarımın azaldığını fark ettim.”

“KPSS sınavına çok iyi hazırlandım ve bölümüme katkı sağlayacak olan sertifikalar aldım (Halkla ilişkiler, on parmak yazım teknikleri, bilgisayar vb.)”

“Gelecek kaygımı gidermek için bu bölümün yanı sıra ikinci bir üniversite daha okuyorum. Bu bölümde iş bulma imkânım olmazsa diye.”

“Sakin ve sabırlı bir insan olarak hayatımı kolaylaştırmayı ve stresle başa çıkmayı öğrenmeye çalışıyorum.”

“KPSS çalışıyorum, kendimi geliştirmek için kurslara katıldım ve birtakım sertifikalar aldım. İngilizcem geliştirmeye çalışıyorum ayrıca belki yurt dışına gitme imkânım olur diye.”

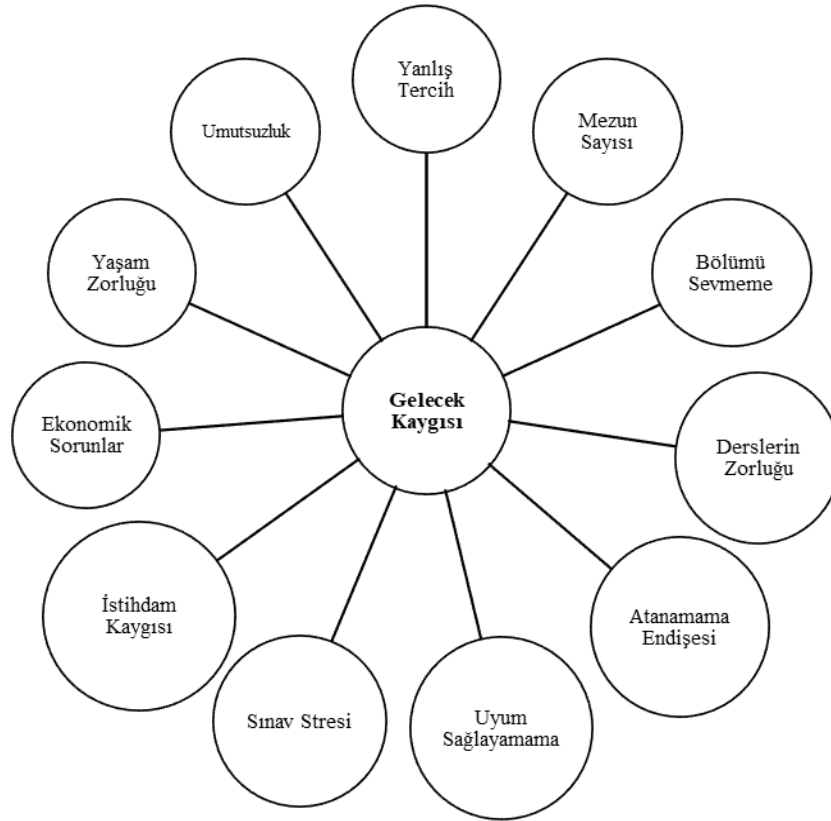
“Derslerime en iyi şekilde çalışıp bir an önce mezun olmak istiyorum çünkü şartlar her sene gittikçe zorlaşıyor ve puanlar yükseldikçe atanma imkânı da azalıyor.”

Tablo 7. Gelecek Kaygısını Gidermeye Yönelik Faaliyetler

Faaliyetler	N	%
Çeşitli eğitimlere ve kurslara (halkla ilişkiler, ilk yardım, bilgisayar vb.) katılarak sertifikalar almak	8	42
KPSS`ye hazırlanmak	4	21
Derslerde başarılı olup mezun olmak	3	16
Staj yapmak	1	5
İkinci bir üniversite okumak	1	5
Yabancı dili geliştirmek	1	5
Stresi yönetmeye çalışmak	1	5
Toplam	19	100

Tablo 7'ye göre öğrencilerin gelecek kaygısı gidermeye yönelik faaliyetleri arasında ilk sırada %42'lik oranla “çeşitli eğitimlere ve kurslara (halkla ilişkiler, ilk yardım, bilgisayar vb.) katılarak sertifikalar almak” faaliyeti, iki sırada %21'lik oranla “KPSS'ye hazırlanmak” faaliyeti, üçüncü sırada ise %16'lık oranla “derslerde başarılı olup mezun olmak” faaliyeti gelmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin geleceğe hazırlanmak konusunda eğitim ve kurslara katılma, KPSS'ye hazırlanma ve derslere çalışmaya öncelik verdiklerini göstermektedir.

Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda gelecek kaygısı ile bağlantılı faktörler Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Gelecek Kaygısına İlişkin Faktörler

Şekil 1'de gelecek kaygısına ilişkin faktörler incelendiğinde sırasıyla istihdam kaygısı, atanamama endişesi, sınav stresi, derslerin zorluğu ve uyum sağlayamama ön planda olmak üzere ekonomik sorunlar, umutsuzluk, yaşam zorluğu, yanlış tercih, mezun sayısı ve bölümü sevmeme faktörlerinin gelecek kaygısını etkilediği görülmektedir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnsan yaşamındaki birtakım çelişkiler ve zorluklar, kendini gerçekleştirme fırsatlarının her zaman insanın karşısına çıkmaması, aşırı stres ve gerginliğe neden olan zayıf sosyal ilişkilerin varlığı ve gelecekte ne olacağının öngörülebilmesiyle ilişkilendirilen kaygı özellikle COVID-19 küresel salgını ile günümüzün kaygı çağı olarak nitelendirilmesine neden olmuştur (Hammad, 2016; Mahmud vd., 2021, Dey vd., 2022). İnsan yaşamının her aşamasında var olmakla birlikte kaygının en çok gençlik döneminde kendini göstermektedir. Gençlik döneminin en önemli süreçlerinden biri olan öğrencilikte kaygıdan söz etmek mümkün olmaktadır. İlköğretimden üniversiteye kadar eğitimin her döneminde kaygı yaşanmaktadır. Bu bağlamda özellikle üniversite döneminde öğrencilerin gelecek kaygısı yaşadıkları söylenebilmektedir. Bu çalışmada önlisans düzeyinde eğitim görmekte olan öğrencilerin gelecek kaygıları araştırılmış olup, ulaşılan bulgulardan hareketle bazı çıkarımlarda bulunulmuştur.

Araştırma bulguları incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir kısmının A tipi kişiliğe sahip oldukları görülmektedir. Ancak gelecek kaygısına yönelik sorulara verilen yanıtlar değerlendirildiğinde A tipi ve B tipi öğrenciler arasında dikkate değer bir farkın olmadığını söylemek mümkündür. Dağtekin vd. (2020)'nin tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında, A tipi kişiliğe sahip olanlar ile olmayanlar arasında gelecek kaygısı bakımından bir fark olmadığını belirlemişlerdir.

Öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları önemli zorlukların sınavlar, alan dersleri, uyum sağlayamama ve yanlış tercih düşüncesinin ortaya çıkardığı sorunlar (bölümü sevmeme vb.) olduğu görülmektedir. Oral Kara vd. (2020), Rabei vd. (2020) ve Ozen vd. (2010)'ye göre sınav stresi, dersleri anlamada güçlük, üniversite yaşamına uyum sağlayamama ve bölümden memnun olmama gibi faktörler gelecek kaygısını tetiklemektedir.

Öğrencilerin eğitim aldıkları bölüme kendi istekleri ile geldikleri görülmektedir. Öğrencilerin okudukları bölüme gönüllü olarak gelmeleri gelecek kaygısı açısından önemli olmaktadır. Dağtekin vd. (2020) tıp fakültesi örneğinden hareketle bölümünü kendi isteği ile tercih etmeyen öğrencilerin depresyon, anksiyete, stres ve gelecek kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda öğrencilerin ve velilerin, üniversite bölüm tercihinde gönüllü olmayı ön planda tutmaları konusunda bilinçli davranmaları sağlanmalıdır.

Öğrencilerin üniversite tercihinde istihdam olanağı yüksek bölümlere yöneldikleri görülmektedir. Bu sonucu destekleyen bir şekilde öğrencilerin iş bulma konusunda geleceğe olumlu bakmadıkları anlaşılmaktadır. Topgül (2017)'e göre öğrenciler için istihdam olmak yaşamın olmazsalarından olup, maddi ve manevi bir güven unsurudur. Ancak geleceğe yönelik birtakım belirsizlerin bulunması öğrencilerin geleceğe güvenle bakamamalarına ve gelecek korkusu yaşamalarına neden olmaktadır. Diğer yandan öğrencilerin mezuniyet sonrasında daha çok kamuda çalışmayı düşündükleri görülmektedir. Bu sonuç öğrencilerin istihdam kaygısıyla hareket ederek özel sektörde çalışmayı ya da kendi işini kurmayı riskli gördüklerinden garanti bir iş kapısı olarak gördükleri kamuyu tercih ettiklerini göstermektedir. Tüm bu sonuçlara göre istihdam kaygısının üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısını oluşturan önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin istihdam kaygısını azaltmak için teorik eğitimlerle birlikte uygulamalı eğitimler verilerek öğrencilerin istihdamına yönelik iş dünyasıyla birlikte hareket edilmelidir.

Öğrencilerin gelecek kaygısını gidermeye yönelik çeşitli eğitim ve kurslara (halkla ilişkiler, ilk yardım, bilgisayar vb.) katılarak sertifikalar alma, KPSS'ye hazırlanma ve derslerde başarılı olarak mezun olmayı düşündükleri görülmektedir. Kurt (2007) kişisel gelişim kurslarına katılan, bilgisayarı etkin olarak kullanabilen, yabancı dil bilgisi iyi düzeyde olan ve ikinci bir yabancı dil bilen öğrencilerin gelecek kaygısı duymadıklarını belirtmiştir. Bu bağlamda öğrenciler, kendini geliştirmeye yönelik kurslara ve ikinci bir yabancı dil öğrenmeye yönlendirilmelidir.

Öğrencilerin bir kısmının gelecek konusunda olumlu, bir kısmının ise olumsuz tutum sergilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin gelecek konusunda olumlu tutum sergileme nedenlerinin istekli olmak, mücadele etmek, ümitli olmak, inançlı olmak, azmetmek, çalışmaya güvenmek, başarıya inanmak ve vizyon sahibi olmak iken, olumsuz tutum sergileme nedenlerinin ise atanamama endişesi, yaşam zorluğu, iş bulma kaygısı, umutsuzluk, ilgili bölüm mezun sayısının artması, ülkenin ekonomik sorunları ve bölümle ilgili mesleğin kendine uygun olmadığı düşüncesi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin gelecek konusunda olumsuz tutum sergileme nedenleri aynı zamanda öğrencilerin gelecek kaygısı yaşama nedenleri olarak da görülebilmektedir. Bununla birlikte istihdam kaygısı, atanamama endişesi, sınav stresi, derslerin zorluğu ve uyum sağlayamama öğrencilerde gelecek kaygısını oluşturan önemli faktörler olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin olumlu tutum sergileme nedenlerini artırmaya, olumsuz tutum nedenlerini azaltmaya ve gelecek kaygısını oluşturan faktörlerden kaynaklı problemleri çözmeye yönelik araştırmaların yapılarak ulaşılan teorik bilgilerin pratiğe dönüştürülmesi konusunda projelerin geliştirilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmanın gelecek kaygısı konusunda bir farkındalık oluşturacağı, meslek yüksekokulu akademisyen ve öğrencilerine kaygı konusunda yol göstereceği ve aynı zamanda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Beyan

“Önlisans Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarına Yönelik Nitel Bir Araştırma” başlıklı bu çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır (Tarih: 27/12/2022 ve Karar No: 2022/08-32).

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Abu-Alkeshek, E. (2020). Future Anxiety Among Jordanian University Students During The Corona Pandemic in Light of Some Variables. *British Journal of Education*, 8(9), 70-82.
- Akçok, B. (2022). "Gelecek Kaygısı Nedir? Sebepleri ve Etkileri Nelerdir?", BilgiUstam: <https://www.bilgiustam.com/gelecek-kaygisi-nedir-sebepleri-ve-etkileri-nelerdir/>, (31.12.2022).
- Al Matarneh, A. J. ve Altrawneh, A. (2014). Constructing A Scale of Future Anxiety for The Students at Public Jordanian universities. *International Journal of Academic Research*, 6(5), 180-188. <https://doi.org/10.7813/2075-4124.2014/6-5/B.27>

- Esmer, Y. & Arıbaş, A.N. (2023). Önlisans Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(44), 330-347.
- APA. (2022). "Anxiety", American Psychological Association: <https://www.apa.org/topics/anxiety>, (30.12.2022).
- Araç Ilgar, E. ve Cihan, B. B. (2019). Spor Yöneticiliği Programlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Sektörel Beklenti, Mesleki Belirsizlik ve Gelecek Kaygılarının İncelenmesi: Fenomonolojik Bir Çözümleme. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(1), 81-92.
- Aytar, O. ve Soylu, Ş. (2017). Türk Bankacılık Sektörünün Misyon ve Vizyon İfadelerine Yönelik Bir İçerik Analizi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 117-131.
- Aytar, O. ve Soylu, Ş. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Günümüz ve Gelecek Algısı: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 328-337. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.462023>
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (Gözden Geçirilmiş 7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Basmacı, G., Tektaş, M., Tektaş, N. ve Öz Ceviz, N. (2017). Kaygı Düzeylerini Etkileyen Faktörler: Önlisans Öğrencileri ve Mezunları Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Journal of Social Sciences*, 18, 69-85.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi-Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Boo, S., Wang, C. ve Kim, M. (2021). Career Adaptability, Future Time Perspective, and Career Anxiety Among Undergraduate Students: A Cross-National Comparison. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 29, 1-13. 10. <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2021.100328>
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127.
- Dağtekin, G., Dalkılıç, M. B., Çakıcı, F., Çakır, A., Ekin, A. E., Öztünç, D. ve Işıklı, B. (2020). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı, Depresyon ve Stres İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Türk Tıp Öğrencileri Araştırma Dergisi*, 2(3), 135-142.
- Davras, G. M. ve Alili, M. (2019). Turizm Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 40-52.
- Dey, N. E., Oti-Boadi, M., Malm, E., Selormey, R. K. ve Ansah, K. O. (2022). Fear of COVID-19, Perceived Academic Stress, Future Anxiety, and Psychological Distress of Ghanaian University Students: A Serial Mediation Examination. *Journal of Psychology in Africa*, 32(5), 423-430. <https://doi.org/10.1080/14330237.2022.2120703>
- Göktaş, B. (2007). *Deniz Lisesi Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Aile Ortamını Algılamaları Ve Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme (Yüksek lisans tezi)*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gümrükçü Bilgici, B. ve Deniz, Ü. (2016). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygılarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2353 - 2372.

- Esmer, Y. & Arıbaş, A.N. (2023). Önlisans Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(44), 330-347.
- Hammad, M. A. (2016). Future Anxiety And Its Relationship To Students' Attitude Toward Academic Specialization. *Journal of Education and Practice*, 7(15), 54-65.
- Kurt, G. (2007). Ridit Analizi ve Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarının İncelenmesi Üzerine Bir Uygulama. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 193-206.
- Mahmud, M. S., Talukder, M. U. ve Rahman, S. M. (2021). Does 'Fear Of COVID-19' Trigger Future Career Anxiety? An Empirical Investigation Considering Depression From COVID-19 As A Mediator. *International Journal of Social Psychiatry*, 67(1), 35-45. <https://doi.org/10.1177/0020764020935488>
- Manav, F. (2011). Kaygı Kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(9), 201-211.
- Mayda, A. S., Yılmaz, M., Bolu, F., Deler, M. H., Demir, H., Doğru, M. F., Ekici, E. İ., Fırat, A. ve Guksu, S. (2014). Bir Tıp Fakültesi 4, 5 Ve 6. Sınıf Öğrencilerinde Gelecek İle İlgili Kaygı Durumunun Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(3), 7-13.
- Mutlu, Ç. ve Esen, D. (2022). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Kaygıları: Projektif Tekniklerle Bir Analiz. *Uluslararası Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 1-19. <https://doi.org/10.30625/ijctr.1123672>
- Okutan, E. ve Akbaş, M. G. (2019). 15-24 Yaş Arası Öğrencilerin Kariyer Kaygılarını İncelemeye Yönelik Literatür Araştırması. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 33-41.
- Oral Kara, N., Akın, G. ve Alp, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı ile sınav kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi*, 2(2), 150-169.
- Ozen, N. S., Ercan, I., Irgil, E. ve Sigirli, D. (2010). Anxiety Prevalence and Affecting Factors Among University Students. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 21(1), 127-133. <https://doi.org/10.1177/1010539509352803>
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Rabei, S., Ramadan, S. ve Abdallah, N. (2020). Self-Efficacy And Future Anxiety Among Students of Nursing And Education Colleges of Helwan University. *Middle East Curr Psychiatry*, 27(39), 1-5. <https://doi.org/10.1186/s43045-020-00049-6>
- Spielberger, C. D., Gonzalez-Reigosa, F. ve Martinez-Urrutia, A. (1971). Development Of The Spanish Edition of The State-Trait Anxiety Inventory. *Interamerican Journal of Psychology*, 5(3-4), 145-158.
- Şahin, İ., Şahin Fırat, N., Zoraloğlu, Y. R. ve Açıkgoz, K. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları. *Education Sciences*, 4(4), 1435-1449.
- Şahin, M. (2019). Korku, Kaygı ve Kaygı (Anksiyete) Bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 117-135.
- Şanlı Kula, K. ve Saraç, T. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227-242.
- TDK. (2022). "Kaygı", Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/>, (30.12.2022).

Esmer, Y. & Arıbaş, A.N. (2023). Önlisans Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(44), 330-347.

Tekin Tayfun, A. N. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-558. <https://doi.org/10.20875/sb.91461>

Topgül, S. (2017). Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Öğrencilerinin Gelecek, İstihdam Ve Mesleğe İlişkin Metaforik Algıları. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 8(1), 100-117.

Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Turkish Studies*, 6(2), 935-948.

Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32-45.

Türköz, O., Bektaş, M. ve Çiçek, H. (2021). Lisansüstü Eğitim Alan Bireylerde Gelecek Kaygısı. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(2), 132-152. <https://doi.org/10.38057/bifd.936821>

Uğuz Arsu, Ş. (2022). Covid-19 Pandemisinde Öğrencilerin Gelecek Kaygılarının Kariyer Geleceği Algısı İle İlişkisi. *İşletme*, 3(2), 95-114.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zaleski, Z. (1996). Future Anxiety: Concept, Measurement, and Preliminary Research. *Personality and Individual Differences*, 21(2), 165-174. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(96\)000](https://doi.org/10.1016/0191-8869(96)000)

Genişletilmiş Öz

Önlisans Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarına Yönelik Nitel Bir Araştırma

Amaç: Üniversite öğrencileri geleceğin çalışanları olarak iş hayatında önemli rol oynamaktadırlar. Ancak üniversite öğrencilerinin birtakım değişkenlere bağlı olarak gelecek kaygısı taşımaları ve bu kaygıyla başa çıkmakta zaman zaman zorlanmaları oldukça normal görülmektedir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı duymalarının altında yatan sebeplerin belirlenmesi ve bu sebeplerden yola çıkılarak kaygının düşürülmesi veya ortadan kaldırılmasının öğrencilerin sosyal hayatta ve iş hayatında daha başarılı olmalarını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, önlisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin gelecek kaygılarının incelenmesidir. Bu bağlamda öğrencilerin gelecek kaygısına nasıl baktıkları, gelecek kaygısını nasıl tanımladıkları ve gelecek kaygısını gidermek için kendilerini nasıl geliştirdikleri araştırılmıştır.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemi kapsamında mülakat tekniği tercih edilmiş olup, veriler “yarı yapılandırılmış görüşme formu” ile toplanmıştır. Görüşme formu, yaş, cinsiyet, not ortalaması, kişilik tipi gibi öğrencilerin demografik ve kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik 4 soru ve iş bulma kaygısı, eğitim süresince karşılaşılan zorluklar, gelecek planlaması, bölümü tercih etme nedeni, gelecek endişesi gibi öğrencilerin gelecek kaygısını belirlemeye yönelik 7 soru olmak üzere toplamda 11 sorudan oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini, Aksaray Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'na 2022-2023 güz yarıyılında kayıtlı bulunan ve derslere aktif olarak katılan 2. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Mülakat için gönüllü olan 15 öğrenci araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir. Verilerin analizi sürecinde betimsel analiz ve içerik analizi olmak üzere iki tür nitel veri analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda öncelikle öğrencilerin verdikleri cevaplar betimsel analize uygun bir şekilde doğrudan alıntılar yapılarak verilmiş, sonrasında ise verilerdeki önemli temalar istatistiksel bir şekilde belirlenerek yorumlanmıştır.

Bulgular: Verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin önlisans eğitimi sonrası planları arasında ilk sırada %50'lik oran ile “Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS)'na girmek ve kamuda çalışmak” olduğu, ikinci sırada ise %25'lik oran ile “özel sektörde çalışmak” olduğu görülmüştür. Bu bulgu, öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdam olma konusunda kamuyu daha çok düşündüklerini göstermektedir. Öğrencilerin %53'ünün normal düzeyde, %47'sinin ise yüksek düzeyde iş bulma kaygısı taşıdıkları tespit edilmiştir. Bu bulgu öğrencilerin tamamının iş bulma konusunda geleceğe negatif baktıklarını göstermektedir. Benzer bir şekilde gelecek konusunda öğrencilerin %53'ünün olumlu tutum sergiledikleri, %47'sinin ise olumsuz tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin gelecek konusunda olumlu tutum sergileme nedenlerinin istekli olmak, mücadele etmek, ümitli olmak, inançlı olmak, azmetmek, çalışmaya güvenmek, başarıya inanmak ve vizyon sahibi olmak olduğu, olumsuz tutum sergileme nedenlerinin ise atanamama endişesi, yaşam zorluğu, iş bulma kaygısı, umutsuzluk, ilgili bölüm mezun sayısının artması, ülkenin ekonomik sorunları ve bölümle ilgili mesleğin

kendine uygun olmadığı düşüncesi olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin gelecek kaygısı gidermeye yönelik faaliyetleri arasında ilk sırada %42'lik oranla "çeşitli eğitimlere ve kurslara (halkla ilişkiler, ilk yardım, bilgisayar vb.) katılarak sertifikalar almak" faaliyeti, iki sırada %21'lik oranla "KPSS'ye hazırlanmak" faaliyeti, üçüncü sırada ise %16'lık oranla "derslerde başarılı olup mezun olmak" faaliyeti gelmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin geleceğe hazırlanmak konusunda eğitim ve kurslara katılma, KPSS'ye hazırlanma ve derslere çalışmaya öncelik verdiklerini göstermektedir.

Sonuç: Öğrencilerin bir kısmının gelecek konusunda olumlu, bir kısmının ise olumsuz tutum sergilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin gelecek konusunda olumlu tutum sergileme nedenlerinin istekli olmak, mücadele etmek, ümitli olmak, inançlı olmak, azmetmek, çalışmaya güvenmek, başarıya inanmak ve vizyon sahibi olmak iken, olumsuz tutum sergileme nedenlerinin ise atanamama endişesi, yaşam zorluğu, iş bulma kaygısı, umutsuzluk, ilgili bölüm mezun sayısının artması, ülkenin ekonomik sorunları ve bölümle ilgili mesleğin kendine uygun olmadığı düşüncesi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin gelecek konusunda olumsuz tutum sergileme nedenleri aynı zamanda öğrencilerin gelecek kaygısı yaşama nedenleri olarak da görülebilmektedir. Bununla birlikte istihdam kaygısı, atanamama endişesi, sınav stresi, derslerin zorluğu ve uyum sağlayamama öğrencilerde gelecek kaygısını oluşturan önemli faktörler olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin olumlu tutum sergileme nedenlerini artırmaya, olumsuz tutum nedenlerini azaltmaya ve gelecek kaygısını oluşturan faktörlerden kaynaklı problemleri çözmeye yönelik araştırmaların yapılarak ulaşılan teorik bilgilerin pratiğe dönüştürülmesi konusunda projelerin geliştirilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmanın gelecek kaygısı konusunda bir farkındalık oluşturacağı, meslek yüksekokulu akademisyen ve öğrencilerine kaygı konusunda yol göstereceği ve aynı zamanda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Extended Abstract

A Qualitative Study on the Future Anxiety of Associate Degree Students

Aim: University students play an important role in business life as future employees. However, it is quite normal for university students to have future anxiety depending on a number of variables and to have difficulty in coping with this anxiety from time to time. For this reason, it is thought that determining the reasons underlying the future anxiety of university students and reducing or eliminating anxiety based on these reasons will enable students to be more successful in social and business life. The aim of this study is to examine the future anxiety of associate degree students. In this context, how students view future anxiety, how they define future anxiety and how they develop themselves to eliminate future anxiety were investigated.

Method: In the study, interview technique was preferred within the scope of qualitative research method and the data were collected with a "semi-structured interview form". The interview form consists of a total of 11 questions, including 4 questions to determine the demographic and personal characteristics of the students such as age, gender, grade point average, personality type, and 7 questions to determine the future anxiety of the students such as anxiety about finding a job, difficulties encountered during education, future planning, reason for choosing the department, and future anxiety. The population of the study consisted of 2nd grade students who were enrolled in Aksaray University Medical Documentation and Secretarial Program in the fall semester of 2022-2023 and actively participated in the courses. 15 students who volunteered for the interview were determined as the sample of the study. Two types of qualitative data analysis techniques, descriptive analysis and content analysis, were used in the data analysis process. In this context, firstly, the answers given by the students were given by direct quotations in accordance with descriptive analysis, and then the important themes in the data were statistically determined and interpreted.

Findings: When the answers given are analyzed, it is seen that the first place among the plans of the students after associate degree education is "taking the Public Personnel Selection Exam (PSSE) and working in the public sector" with a rate of 50%, and the second place is "working in the private sector" with a rate of 25%. This finding shows that students are more likely to consider the public sector for employment after graduation. It was found that 53% of the students had a normal level of anxiety about finding a job and 47% had a high level of anxiety about finding a job. This finding shows that all students have a negative view of the future in terms of finding a job. Similarly, it was determined that 53% of the students had a positive attitude about the future, while 47% had a negative attitude. The reasons for the students' positive attitudes about the future were found to be willingness, struggle, hope, faith, perseverance, confidence in work, belief in success and having a vision, while the reasons for the students' negative attitudes were found to be anxiety about not being appointed, difficulty of life, anxiety about finding a job, hopelessness, increase in the number of graduates of the relevant department, economic problems of the country and the idea that the profession related to the department is not suitable for them. Among the activities of the students to overcome their future anxiety, the activity of "attending various trainings and courses (public relations, first aid, computer etc.) and obtaining certificates" ranked first with a rate of 42%, the activity of "preparing for PSSE" ranked second with a rate of 21%, and the activity of

"being successful in the courses and graduating" ranked third with a rate of 16%. This finding shows that students prioritize attending trainings and courses, preparing for PSSE and studying for the future.

Conclusion: It was determined that some of the students had positive and some had negative attitudes about the future. It was determined that the reasons why the students had positive attitudes about the future were being willing, struggling, hopeful, having faith, persevering, trusting in work, believing in success and having a vision, while the reasons for having negative attitudes were anxiety about not being appointed, difficulty of life, anxiety about finding a job, hopelessness, increasing the number of graduates of the relevant department, economic problems of the country and the idea that the profession related to the department is not suitable for them. The reasons why students have negative attitudes about the future can also be seen as the reasons why students experience future anxiety. In addition, it was determined that employment anxiety, concern about not being appointed, exam stress, difficulty of courses and inability to adapt were important factors that created future anxiety in students. Therefore, it is recommended to develop projects to increase the reasons for students' positive attitudes, to reduce the reasons for negative attitudes and to solve the problems arising from the factors that cause future anxiety and to transform the theoretical knowledge into practice. As a result, it is thought that this study will raise awareness about future anxiety, guide vocational school academicians and students about anxiety, and contribute to the literature.
